

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

Коваль М.С.

аспірант,

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНІЙ РОЗГЛЯД ПРОБЛЕМИ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

Дослідження основних умов і механізмів самореалізації особи відбувається в розрізі загальнофілософських концепцій людини, її включеності в життєдіяльність суспільства, що дозволяє зрозуміти основні шляхи розвитку особи і чинники, що впливають на нього. Самореалізація розуміється як процес найповнішого виявлення і здійснення особою своїх можливостей, досягнення намічених цілей у вирішенні особисто значущих проблем, що дозволяє максимально повно реалізувати свій творчий потенціал. Таким чином, поняття «самореалізація особи» визначається як а) реалізація сутнісних сил або людської природи, б) максимальне розкриття її творчого потенціалу, в) якнайповніше використання своїх здібностей, талантів, можливостей в прагненні розкрити себе з відчуттям повноти життя. Крім того, уживається цілий ряд близьких понять, таких як «саморозвиток», «сєнс життя», «особовий сєнс», «життєва стратегія», «самоактуалізація», «самоствєрдження», «доля», «самодетермінація», «шлях до себе», які пов'язані з поняттям самореалізації особи. Не дивлячись на смислову близькість цих понять, вони не рєвнозначні, тому необхідно провести їх аналіз з метою розмежування і визначення зв'язку з процесом самореалізації особи.

У філософсько-освітній методології поняття самореалізації посідає одне з центральних місць, оскільки прямо пов'язане з основною метою освіти постнекласичного зразка – забезпечення саморозвитку особистості, максимального розкриття її потенціалу у творчій життєдіяльності. Специфікою філософсько-освітнього розгляду проблеми є встановлення кореляцій між освітніми та соціальними аспектами самореалізації, визначення місця та сутності феномену самореалізації особистості у процесі цілепокладання освітньої діяльності, дослідження змістовних аспектів впливу освітніх чинників на формування спрямованих на самореалізації сенсожиттєвих орієнтирів буття людини, а також достатньо чітка структуризація за різноманітними параметрами процесу самореалізації у відповідності з основними

сферами саморозвитку особистості, зорієнтована на розробку практичних моделей саморозвиваючої освіти [8, с. 82].

У «Сучасному філософському словнику» дається таке визначення: «Само... – частина ряду складних слів – самобутність, самоорганізація, самодетермінація, самостояння, – що набули у філософії ХХ століття помітного значення, виявили і підкреслили специфіку її розвитку. Слова цього типу фіксують сили, якості, форми, що забезпечують особливе буття об'єктів, людей, природних і соціальних систем. Таким чином, їх існування розглядається на їх власній основі, їх внутрішня зв'язність трактується «на рівних правах» з їх зовнішніми зв'язками, а у ряді випадків як форма, що активно перетворює зовнішні впливи». Спостерігається складність і багатозначність трактування поняття «самореалізація», що обумовлене різноманіттям взаємозв'язків індивіда з соціальним середовищем і виявляється в прагненні активного перетворення цього середовища відповідно до своїх потреб, інтересів, можливостей [2].

Науковці поняття «самореалізація особистості» визначають як «свідомий процес розкриття і визначення сутнісних сил особистості», як «все різноманіття соціальної діяльності» [3, с. 5-13]. В. І. Муляр розглядає самореалізацію як соціальний процес [7]. Розгляд суті, умов і чинників самореалізації особи з позицій різних соціогуманітарних наук, в контексті соціальної життєдіяльності і життєвого шляху, дозволяє прослідкувати вплив ціннісної системи на цей процес [6].

Потреба у самореалізації з'являється з прагнення до самореалізації та самоідентичності [4]. Ми розглядаємо процес самореалізації студентів вищих навчальних закладів у двох напрямках: як основу самовизначення особистості майбутнього фахівця; як критерій ефективності підготовки до життя в соціумі.

Самореалізація полягає у здійсненні можливостей розвитку «Я» за допомогою власних зусиль, спільної діяльності та співтворчості з іншими людьми (ближнім і далеким оточенням), соціумом і світом в цілому. Самореалізація передбачає збалансований і гармонійний розвиток різних аспектів особистості шляхом докладання адекватних зусиль, спрямованих на розкриття індивідуальних і особистісних потенціалів [5].

Як відзначає у своєму дослідженні М.І. Ситникова, сучасні підходи до інтерпретації поняття «самореалізація особистості» неоднозначні, у зв'язку із чим авторка намагається дати узагальнююче визначення: «самореалізація особистості є процес переходу її індивідуального в соціальне, що проявляється в основних сферах життєдіяльності, у ході якого здійснюється розкриття набутих особистістю сутнісних сил» [9]. У процесі самореалізації особистість самовизначається, здійснює власну самість і тим самим звертається до самотворення, змінюючи себе і світ.

При тому, що більшість досліджень процесу самореалізації особистості здійснюється, насамперед, у професійній сфері, частиною авторів і вказаний процес, і діяльність, що лежить у його основі розуміється як життєдіяльність людини, і відповідно самореалізація аналізується як широкий контекст будь-якого (професійного, особистісного, сімейного тощо) самоздійснення. Так, В.В. Байлук вказує: «Реалізувати себе або самореалізуватися – значить здійснити себе, досягти бажаних цілей, добитися бажаних результатів, успіху, перейти від самопроектування, від активності цілепокладання до активності цілездійснення, від пізнання майбутнього свого до переведення майбутнього цього в сьогодні. Самореалізація – це, насамперед, перехід з життя у внутрішньому світі своєму, у світі свідомості до життя у світі зовнішньому, тобто від самопізнання в широкому сенсі слова до практики» [1, с. 14].

Відтак можна вважати, що у філософсько-освітньому вимірі поняття «самореалізація особистості» має розглядатися як реалізація сутнісних сил або людської природи; максимальне розкриття особистісного творчого потенціалу у соціокультурному контексті; максимальне використання власних здатностей, можливостей, талантів, щодо розкриття себе. Процес самореалізації особистості здійснюється як усвідомлене ціннісне відношення до себе і свого вільного вибору, результатом чого є позитивна динаміка саморозвитку у поєднанні з почуттям задоволення і станом гармонії людини як із самою собою, так і з навколишнім світом. Оцінювання результатів самореалізації має здійснюватися на основі появи комплексу таких особистісних новотворів як цілеспрямованість, підвищення самооцінки вольові риси характеру, ініціатива тощо, а також наявності особистісно й соціально значимих досягнень [8, с. 60].

Таким чином, підхід до проблеми самореалізації ґрунтується на суб'єктивізмі і продовжує розроблятися сучасною філософією.

Список використаних джерел:

1. Байлук В. В. Сущность самореализации личности и ее структура / В. В. Байлук // Педагогическое образование в России. – 2011. – № 4. – С. 12–17.
2. Історія світової культури. – К., 1993.
3. Коган Л. М. Самореализация личности как социальный процесс // Социокультурные предпосылки самореализации личности в социалистическом обществе. Свердловск, 1983. – С. 5-13.
4. Кон И.С. В поисках себя. Личность и ее самосознание. / И.С. Кон. – М.: Политиздат, 1984. – 335 с.
5. Коростылева Л. А. Психология самореализации личности (Основные сферы жизнедеятельности) : Дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.01 : СПб., 2001. –

398 с. / [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://lib.ua-ru.net/diss/cont/122319.html>.

6. Костюченко В. С. Классическая веданта и неоведантизм. М.: Мысль, 1983. – 272 с.

7. Муляр В. И. Самореализация личности как социальный процесс: Методолого-социологический аспект: автореф. дис. ... канд. филос. наук. Киев, 1990. – 16 с.

8. Петренко Н. В. Самоактуалізація та самореалізація як виміри саморозвитку особистості в освітньому просторі медійно-інформаційного суспільства: Автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.10 / Н. В.Петренко Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. – Дніпропетровськ. – 2016. – 228 с. – С 60. / [Електронний ресурс] Режим доступу:

http://nauka.hnpu.edu.ua/sites/default/files/Diser_foto/07/petrenko/dis_petrenko.pdf.

9. Ситникова М. И. Формирование культуры профессионально-педагогической самореализации преподавателя высшей школы: автореф. дис. ... докт. педаг. н. / М. И. Ситникова. – Белгород, 2008. – 44 с.

Кордонська А.В.

*голова циклової комісії суспільно-гуманітарних дисциплін,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;*

Асмоловська Т.В.

*голова циклової комісії обліково-економічних дисциплін,
спеціаліст II категорії;*

Галушак Л.Б.

*спеціаліст вищої категорії,
Могилів-Подільський технологічно-економічний коледж
Вінницького національного аграрного університету*

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ РОБОТИ КУРАТОРА АКАДЕМІЧНОЇ ГРУПИ

Значна роль у особистісному розвитку майбутнього професіонала належить куратору академічної групи. Саме від організаторських та особистісно-професійних якостей куратора залежить вектор професійного та особистісного становлення майбутніх спеціалістів.

Складний процес виховання здійснюється за допомогою різноманітних методів та форм роботи, вибір яких залежить від змісту та завдань виховної роботи. Основними формами виховної роботи в коледжі є: інформаційно-масові (дискусії, диспути, аукціони, альманахи, подорожі до джерел рідної культури), діяльнісно-практичні (групові: екскурсії, свята, творчі групи, театр-експромт, ігри-драматизації;